

Д. М. Бодненко, Київський університет імені Бориса Грінченка

РОЛЬ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В ЗМІНІ ЗАВДАНЬ ВИЩОЇ ШКОЛИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

Бодненко Д.М.

Роль інформатизації в зміні завдань вищої школи та її вплив на професійну компетентність викладача

Останнє десятиріччя характеризується інноваційними тенденціями розвитку сучасної вищої школи. Це обумовлено інформатизацією освіти. В цій праці, на основі дидактики вищої школи, було створено систему психолого-педагогічних характеристик для викладачів вищої школи.

Ключові слова: дистанційне навчання, технології дистанційного навчання, викладач-тьютор, слухач, курс дистанційного навчання, інформаційний ресурс, мережні сервіси.

Бодненко Д.М.

Роль информатизации в изменении заданий высшей школы и ее влияние на профессиональную компетентность преподавателя.

Последнее десятилетие характеризуется инновационными тенденциями развития современной высшей школы. Это обусловлено информатизацией образования. В этой работе, на основе дидактики высшей школы была, создана система психолого-педагогических характеристик для преподавателей высшей школы.

Ключевые слова: дистанционное обучение, технологии дистанционного обучения, преподаватель-тьютор, слушатель, курс дистанционного обучения, информационный ресурс, сетевые сервисы.

В умовах оновлення педагогічної парадигми, виникнення і поширення мережних технологій, а отже, і збагачення особистісних аспектів підготовки сучасного викладача вищої школи, великого значення набуває трактування поняття професійної компетентності викладача.

Проблемою, яку ми розглядатимемо у цій статті є вплив інформатизації освіти на вимоги до професійної компетентності виклада вищого навчального закладу.

В Україні розвиток ІКТ було визначено одним із пріоритетів протягом останніх років. У 2007 році парламент ухвалив Закон «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», на виконання якого також було прийнято План дій. Обидва документи були покликані сприяти розвитку інформаційного суспільства та впровадженню інформаційних технологій як пріоритетних напрямів державної політики. Необхідність подальшого розвитку і запровадження ІКТ підтверджується, також, низкою загальнодержавних документів, таких як Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, Законах України «Про Національну програму інформатизації», «Про інноваційну діяльність» і «Про пріоритетні напрями інноваційного розвитку держави». На жаль, ці наміри, здебільшого в сьогоденні, залишаються на зародковій стадії, що відображено в низьких рейтингах України за конкурентоспроможністю та мережною готовністю.

Питанню інформатизації освіти присвячували свої наукові праці такі вчені: В. Ю. Биков, Ю. О. Жук, М. І. Жалдак, Р. С. Гуревич, В. Ф. Шолохович, В. Г. Афанас'єв, Ю. М. Батурін, Д. Белл, Н. Вінер, Л. М. Землянова, М. М. Мазур, А. Д. Урсул, Р. О. Брієн, П. Росс (P. Ross), А. Девід (A. David); інформаційно-комунікаційне компетентність викладача висвітлювали Морзе Н. В. та Спірін О. М.

Впровадження інформатизації у вищих навчальних закладах ще неповністю розкрита, ця тема відкриває багато перспектив для подальшого вивчення і дослідження: створення та впровадження різноманітних програм, сайтів, використання мережних сервісів, винаходження нових форм, засобів, розкриття потенціалу викладачів університету на терені нових візкритих середовищ навчання.

Написання нами цієї статті було пов'язане з досягненням таких цілей:

– розкриття складових професійної компетентності викладача вищого навчального закладу;

– визначення і обґрунтування системи психолого-педагогічних вимог до інформаційно-комунікаційної компетентності викладача університету.

В останні роки широко запровадження отримав термін „тьютор”, який набув у вищих навчальних закладах значного поширення, поступаючись за частотою вживання лише термінові „викладач”. Ці поняття майже синонімічні, що могло б викликати сумнів у доцільності введення нового іншомовного терміна. Але, насправді, лексема тьютор розширює поняття викладач, особливо в контексті поступової інтеграції України в Європейський освітній простір.

С. Гончаренко зауважує, що термін тьютор (англ. tutor від лат. tuor, спостерігати, піклуватися) – це педагог-наставник в англійських “паблік скулз”, старших класах граматичних шкіл і педагогічних коледжів. Тьюторами призначають досвідчених викладачів цих шкіл. У навчальний час вони викладають предмет за своєю спеціальністю, після уроків – ведуть виховну роботу з 5–10 чи 15 учнями. Під їхнім керівництвом учні самостійно працюють над певними темами з дисципліни, що вивчається кожним учнем у школі [4, с.335-336].

У сучасній освітній парадигмі, незалежно від форми навчання, утвердився принцип студентоцентризму, що позиціонує студента як домінанту. З огляду на таку константу, викладачі виконують функцію помічника, товариша, наставника, який сприяє навчанню студента. В умовах стрімкого зростання інформаційно-комунікаційної складової навчального процесу, зокрема в контексті запровадження дистанційного навчання, важко уявити викладача, який лише здійснює передачу інформації слухачеві, навіть якщо це буде відеолекція. Викладачеві потрібно бути координатором, фасилітатором, який “синтезує та супроводжує ресурси студента” [5, с. 12], що має значно більшу свободу вибору (змісту освіти, місця, часу, методів, засобів навчання), порівняно з традиційним студентом.

Ми цілком підтримуємо аспекти специфіки мережного навчання зазначеної у студіях В. М. Кухаренка і які стверджують, що своїй діяльності викладач-тьютор має орієнтуватися, проводячи заняття, на слухача курсу

дистанційного навчання. Утім, працюючи в середовищі дистанційного навчання, викладач спілкується з різномірним контингентом:

- частина слухачів може мати надзвичайні інтелектуальні можливості й оволодівати знаннями, уміннями та навичками з цілого блоку дисциплін без зусиль, іншій частині – ледь-ледь вдається опанувати мінімальні компетенції з одного курсу;

- деякі слухачі електронного навчального курсу мають за плечима солідний практичний і теоретичний досвід, інші – володіють лише шкільним багажем знань;

- одні слухачі активні й підтримують інтерактивний зв'язок із викладачем та іншими слухачами, інші – оволодівають курсом без спілкування з викладачем або ж взагалі мовчки спостерігають за діями колег-слухачів;

- частина слухачів має абстрактне логічне мислення, інші – гуманітарний склад розуму;

- урешті-решт, у різних слухачів різний соціально-економічний стан, що теж позначається на специфіці діяльності в дистанційному навчальному процесі (переважна частина городян не відчуває труднощів доступу до мережі Інтернет, представники сільської місцевості такої можливості за місцем проживання здебільшого взагалі не мають) [5; 12].

Перелік сказаного є невичерпним, оскільки кожна людина – особистість, за своїми потребами, здібностями та можливостями. Тому завдання викладача – вибрати оптимальний шлях реалізації навчального процесу: узгоджувати свою діяльність (темп, зміст освіти, методи, засоби) із параметрами потенціалу слухачів чи взяти відповідальність на себе, створивши новий темп навчання, і відібрати, таким чином, групу слухачів, які достеменно опанують курс (не факт, що всі студенти зможуть підтримати обраний темп).

Оскільки в основі дослідження лежить умова, що готуються викладачі вищих навчальних закладів до здійснення дистанційного навчання, то ми погоджуємось з припущенням С.С. Вітвицької [3;62], що викладачі мають навчитися виконувати такі функції:

- організаторську (керівник, провідник у лабіринті знань, умінь і навичок);
- інформаційну (носій найновішої інформації);
- трансформаційну (перетворення суспільно значущого змісту знань в акт індивідуального пізнання);
- орієнтовно-регулятивну (структура знань педагога визначає структуру знань студента);
- мобілізуючу (перетворення об'єкту виховання в суб'єкт, самовиховання, саморуку, самоствердження).

М. Б. Євтух, В. М. Галузинський [14] висвітлюють питання готовності викладача ВНЗ до педагогічної діяльності за умови опанування педагогікою вищої школи (викладацький склад поділяється на три рівні: нижчий – орієнтаційний; середній – інформаційний; високий – аналітичний). На думку авторів, завдяки аналітичному рівню власна діяльність підлягає психолого-педагогічному аналізу. Кваліфікований самоаналіз супроводжує викладацьку діяльність, контакти зі студентами, із колегами, самоаналіз уможливорює безперервне самовдосконалення. У більшості показників самоаналізу закладені знання дидактики вищої школи [14; с. 49]. Викладача, який не перебуває на вищому рівні опанування педагогікою вищої школи, важко, на наш погляд, підготувати до здійснення дистанційного навчання у вищому навчальному закладі.

За твердженням А. І. Кузьмінського [9;12], викладачі ВНЗ володіють компетентностями (висока професійна компетентність, педагогічна компетентність, соціально-економічна компетентність, комунікативна компетентність), мають високий рівень загальної культури й, виділимо особливо важливі, на нашу думку, для запровадження ІКТ компетентностей функціональні обов'язки викладачів ВНЗ, зокрема:

1. Підготовка навчальних курсів, їх методологічне і методичне забезпечення, вибір засобів інформаційної (аудіо, відео, комп'ютерної, телекомунікаційної та ін.) підтримки.

2. Створення навчальних, тренінгових і контролюючих програм, зокрема й комп'ютерних.

3. Авторська участь у підготовці навчальної літератури й навчально-методичних посібників.

4. Читання лекцій, проведення лабораторних, семінарських та інших практичних занять, конференцій, рольових, ситуаційних і ділових ігор тощо.

5. Організаційно-методичне забезпечення практики студентів й участь у її проведенні.

6. Пошук і розробка нових педагогічних методів та освітніх технологій підвищеної ефективності.

7. Консультаційна та інша індивідуальна робота зі студентами.

8. Пошук джерел фінансування наукових досліджень і споживачів наукових розробок.

9. Планування, організація й виконання наукових досліджень і конкретних практичних розробок.

10. Підготовка наукових, науково-популярних та інших матеріалів.

11. Підготовка розробок, які патентуються.

12. Реалізація виховних функцій у процесі групової та індивідуальної роботи зі студентами під час неформального спілкування з ними.

13. Неперервний особистісний і професійний розвиток, підвищення наукової та педагогічної компетентності й кваліфікації.

14. Володіння різними професійно необхідними практичними навичками.

Перелічені якості разом зі складовими педагогічної майстерності (крім окремих складових педагогічної техніки), окресленими в працях А. І. Кузмінського [9, с. 148], становлять основу психолого-педагогічного портрета викладача, а трансформуючи на систему ДН отримуємо у майбутньому – тьютора дистанційного навчання або викладача, який володіє інформаційно-комунікаційними компетентностями. Зокрема педагогічна майстерність містить: морально-духовні якості, професійні знання, соціально-педагогічні якості, психолого-педагогічні вміння, педагогічна техніка.

Російські автори, зокрема Г. А. Адріанова [1], М. В. Віслобокова [15], В. П. Вержбицький [2], М. І. Старов, М. С. Чванова, П. Г. Щедровицький [18,19], стверджують що традиційний викладач і викладач дистанційного навчання – це взаємно протилежні особистості з різними характеристиками. Ми не погоджуємось з цією думкою, адже саме завдяки педагогічній майстерності викладача вищої школи (як одній із ключових характеристик викладача ВНЗ) уможливилось становлення викладача – орієнтованого на використання новітніх педагогічних технологій, зокрема ІКТ. Адже багато характеристик дійсно є протилежними, адже вони залежать від завдань, що поставлено перед викладачем і слухачем.

Більшість науковців-педагогів небезпідставно стверджує: викладач – це першооснова навчального процесу, найважливіший компонент, що організовує дистанційний навчальний процес і забезпечує його якість. Вдало підкреслює роль тьютора в системі дистанційного навчання В. М. Кухаренко: “Будь-який курс вимагає тьютора, але добрий курс – вимагає вмілого тьютора” [5; 16]

А. С. Мінзов [10] в своїх дослідженнях окреслює якості тьютора ДН: якості викладача (поточний, проміжний, підсумковий контроль), якості консультанта (координація самостійно-пізнавальною роботою слухача), якості менеджера (набір, формування груп, визначення графіку навчального процесу та управління ним).

В. В. Олійник, із погляду адміністратора системи післядипломної педагогічної освіти, характеризує ставлення до тьютора як до частини навчально-допоміжного персоналу (здійснення листування, консультацій, спостереження за виконанням графіка навчального процесу, систематизація та моніторинг навчальних досягнень слухачів тощо) [12]. Водночас автор убачає в тьюторі професіонала високого рівня, що є координатором, організатором, вихователем, керівником та контролером у системі дистанційного навчання.

Своєрідністю відзначається дефініція, запропонована Н. Д. Хатьковим та Ю. А. Павличенком [17], у розрізі аналізу діяльності тьютора, який здійснює процес дистанційного навчання на периферії. На думку авторів, тьютор не

обов'язково має бути фахівцем дисципліни¹, оскільки на периферії він виконує дві основні ролі:

- контролю – ідентифікація та авторизація слухачів під час проведення контролю знань;
- консультування – технологія використання платформи дистанційного навчання, поточні питання користувачів ресурсів.

Дистанційні технології навчання, які запроваджуються в умовах стрімкого розвитку інтерактивних технологій, абсорбують домінанту сучасної освітньої парадигми: діяльність викладача-тьютора, спрямовану на організацію, стимулювання і підтримку самостійної пізнавальної активності слухачів дистанційних курсів, в основу чого закладений розвиток творчих здібностей, формування вмінь пошуку, аналізу й систематизації інформації та ухвалення на підставі отриманих даних правильних рішень. На нашу думку, розвинути творчі здібності слухачів може лише викладач, який сам є творчою особистістю.

У контексті сказаного слушним є висловлення О. М. Орла [13], про те, що тьютор – це викладач високого рівня, здатний активно взаємодіяти зі слухачами, продукуючи кожного разу нові невимушені, цікаві всім учасникам навчання тьюторіали. Дослідник стверджує, що тьютор не повинен вчити слухача, він має підтримувати останнього до того часу, доки слухач не набуде достатньої самостійності й компетентності.

В. М. Кухаренко висловлює думку, що тьютор повинен надавати ясну спрямованість студентам на всі частини курсу, включаючи роботу в групах та комунікацію[5].

У студії В. О. Ткачова [16] окреслено низку функцій тьютора: навчальна, розвивальна, коригувальна, консультуюча, контролююча та соціальна.

Г. А. Андріянова [1] класифікує функції тьютора залежно від типології суб'єктів дистанційного навчання (дистанційний педагог-адміністратор,

¹ Суперечливе висловлення, проте відомі приклади застосування спеціально не підготовлених учителів школи в дистанційному освітньому процесі вищих навчальних закладів як координаторів навчання.

локальний педагог-координатор, дистанційний експерт тощо). Авторка виділяє специфічні вміння і навички для кожного суб'єкта навчання: локальним педагогам-координаторам мають бути притаманні функції організаторів дистанційного процесу навчання, що орієнтуються на створенні слухачами колективного або індивідуального продукту їх творчості; дистанційний педагог-адміністратор здійснює дистанційне навчання в центрі при навчальному закладі або на будь-якій виїзній базі.

У дисертації Т.І. Койчевої [8] зацентровано увагу на двох типах завдань, які постають перед викладачем-тьютором:

- управління навчальною інформацією (створення, структуризація, оновлення, конструювання, адаптація під конкретну аудиторію дистанційного навчального курсу);

- управління пізнавальною діяльністю слухачів (протягом навчання викладач-тьютор забезпечує належний рівень набуття компетентностей і координує мотиваційну діяльність слухача).

Підтвердженням такого розподілу є праця групи авторів Проблемної лабораторії ДН НТУ „ХПІ” [5], де адаптовано досвід зарубіжних дослідників [20, 21] до української системи дистанційного навчання та окреслено обов'язки тьютора, відповідно до двох етапів (розвиток курсу та організація навчального процесу). Слід зауважити, що в цьому разі тьютор може бути користувачем уже створеного курсу дистанційного навчання.

Згідно з визначенням Т. І. Койчевої, *тьютор* – це нова спеціалізація професійно-педагогічної діяльності вчителя, що виникає і функціонально реалізується в принципово нових умовах організації навчального процесу, який створюється завдяки використанню нових інформаційно-комп'ютерних освітніх технологій [7, с. 10]. Не нівелюючи функції, властиві традиційній професійній діяльності вчителя, та особливості змісту роботи, серед обов'язків тьютора насамперед називають:

- консультативну функцію, що реалізується в проведенні групових та індивідуальних консультативних занять зі слухачами, у допомозі їм в

упорядкуванні програми проходження курсу та отримання освіти взагалі, слідуванні за виконанням навчального плану;

– менеджерську функцію, що відтворюється в упорядкуванні загального та індивідуального графіка навчального процесу з навчального курсу, за яким він працює з групою, в організації проведення групових занять слухачів, рекомендаціях щодо набору та формування груп слухачів, керівництві та мотивації слухачів;

– підтримувальну або фасилітативну функцію, що виявляється в налагодженні та підтримці інформаційних зв'язків і взаємодії між слухачами й іншими учасниками дистанційної освіти, урегулюванні різних проблем, розв'язанні конфліктів, адаптації слухачів до нової форми навчання.

Виконання цих функцій вимагає певних знань і вмінь, формування яких не передбачено змістом традиційної підготовки вчителя і особистісних якостей, які сьогодні не мають підтримки в процесі становлення вчителя як професіонала [8; 6].

Проаналізувавши працю Н. В. Морзе [11], В. М. Кухаренко [5, с. 18 – 19] окреслив питання про перелік умінь тьютора. Ми підтримуємо думку дослідника та абсорбувавши наведені ним вміння виділимо головні, а саме тьютор повинен:

1. Знати основні принципи функціонування телекомунікаційних систем.
2. Знати особливості проведення теле- і відеоконференцій, форумів.
3. Знати основи телекомунікаційного етикету.
4. Володіти навичками інформаційної навігації.
5. Вміти працювати з інформаційними ресурсами (базами даних, інформаційними службами).
6. Вміти створювати веб-сторінки.
7. Володіти конкретним інформаційно-освітнім середовищем.
8. Вміти користуватися комплексом послуг, які надаються середовищем.
9. Вміти подати навчальний матеріал так, щоб забезпечити ефективну, індивідуальну, незалежну від місця і часу роботу студента.
10. Знати факти, які стимулюють активізацію діяльності студентів у

мережі, і вміти ними користуватися в процесі дистанційного навчання.

11. Знати індивідуальні стилі навчально-пізнавальної діяльності студентів.

12. Знати особливості самостійної діяльності студентів у мережі в процесі дистанційного навчання.

13. Вміти проводити психолого-педагогічне тестування і поточну діяльність студентів.

14. Вміти попереджувати і розв'язувати конфліктні ситуації.

15. Знати активні методи навчання (навчання у співробітництві, метод проектів, різномірівневе навчання, дослідницькі, пошукові методи та ін.).

16. Вміти проводити рольові мережеві ігри.

17. Вміти інтегрувати очні і дистанційні форми навчання.

18. Володіти методикою формування системного мислення, у тому числі критичного мислення, а також рефлексії у студентів як засобу оцінювання своєї діяльності з метою подальшого вдосконалення.

19. Вміти організувати і провести телекомунікаційний проект.

20. Активно використовувати комунікативні можливості комп'ютерних мереж для організації плідного спілкування між учасниками навчального процесу.

21. Вміти, якщо не створювати курси, то хоча б коригувати вже наявні, згідно з новими вимогами навчального процесу [5, с. 18 – 19].

Отже, систематизуючи викладений матеріал, прийнявши його за основу, на підставі загальноприйнятих дидактичних засад які чітко окреслені в роботі А.І. Кузмінського [9, с. 157 – 159], сформуємо *систему психолого-педагогічних вимог до інформаційно-комунікаційної компетентності викладача університету.*

Інформаційно-комунікаційні вміння передбачають, наступні компоненти:

- володіти принаймні одним інформаційно-освітнім середовищем;
- знати комплекс послуг, що надаються середовищем та технологій використання цих послуг;
- знати основні принципи функціонування телекомунікаційних систем;
- знати специфіку проведення вебінарів аудіо-, відео-, телеконференцій,

чатів та форумів;

- знати правила поведінки (етикету) під час інтерактивного спілкування;
- знати специфіку роботи з інформаційними ресурсами (бази даних, інформаційні служби);
- вміти активно використовувати комунікаційні можливості комп'ютерних мереж з метою організації плідного спілкування між учасниками дистанційного навчального процесу;
- здійснювати організації й проведення телекомунікаційного проекту;
- володіти і активно використовувати в професійній діяльності мережні серси.

Дидактичні вміння:

- створювати та формувати навчальний матеріал для слухачів електронних навчальних курсів з оптимальним (зрозумілим, доступним, науковим) викладенням інформації, з метою забезпечення індивідуальної, ефективної й незалежної від часу і місця роботи слухача;
- здійснювати психолого-педагогічний моніторинг (попередній, поточний, проміжний, підсумковий);
- керувати самостійною навчальною та пізнавальною діяльністю слухачів, сприяти розвитку інтелектуальних можливостей та формуванню мотивів навчальної праці;
- навчати слухачів раціональних та ефективних методів самостійної діяльності в едукативному процесі.

Конструктивні вміння:

- інтегрувати та комбінувати денну, заочну, екстернатну й дистанційну форми навчання;
- створювати ЕНК та/або коригувати наявний курс, відповідно до вимог освітнього процесу;
- добирати ефективні види і форми діяльності учасників дистанційного/мережного навчального процесу;
- здійснювати добір методів і засобів виховання;

- володіти навичками інформаційної навігації;
- планувати перспективні етапи для управління групою (малою групою) слухачів;

- організовувати за допомогою технологій ДН індивідуально-орієнтований підхід до слухачів.

Організаторські вміння:

- балансувати вимоги дисципліни з потребами студентів;
- демонструвати слухачам їхні особисті можливості стосовно наданої навчальної інформації;

- здійснювати систематичне обговорення потреб слухачів для постійного вдосконалення дистанційного навчального процесу;

- надавати необхідну підтримку і допомогу слухачам ЕНК;
- організовувати і проводити мережеві рольові ігри;
- організовувати і керувати діяльністю групи слухачів, малої групи, створювати оптимальні умови для розвитку їх самостійності й компетентності та забезпечувати педагогічно ефективну діяльність слухачів;

- організовувати очні зустрічі учасників дистанційного навчального процесу.

Пізнавальні вміння:

- вивчати фізичну, психологічну та соціальну складові особливостей індивідуального розвитку слухачів, їхні потреби, соціальну самовизначеність та ін.;

- аналізувати індивідуальні стилі навчально-пізнавальної діяльності слухачів;

- залучати передовий педагогічний (тьюторський) досвід (навчання у співробітництві, метод малих груп, метод проектів, різнорівневе навчання, формуюче оцінювання, пошукові, дослідницькі методи тощо) та творчо використовувати його у власній тьюторській практиці;

- опановувати нову наукову інформацію в предметній галузі, методи її викладання та раціонально використовувати в науково-педагогічній роботі;

– здійснювати пошук фактів, що стимулюють активізацію пізнавальної діяльності слухачів в інформаційно-освітньому середовищі, та використовувати їх;

– формувати нові ідеї і перспективи тьюторської та студентської діяльності, а також застосовувати інноваційні технології, форми та методи дистанційного навчання.

Комунікативні вміння:

– визначати доцільність взаємин між суб'єктами едукативного процесу;

– здійснювати координацію міжособистісних стосунків між слухачами в групі або ж між малими групами;

– запобігати конфліктним ситуаціям, які можуть виникнути в процесі дистанційного навчання, розв'язувати їх;

– здійснювати колективну діяльність, співпрацювати, визначати спільну стратегію діяльності та переконувати в її доцільності, уміти визнавати свої помилки;

– здійснювати просте, легке і толерантне спілкування з будь-якими віковими, соціальними і етнічними категоріями слухачів.

Перцептивні¹ вміння:

– розуміти (відчувати з погляду слухача) стимули активізації діяльності слухачів в інформаційно-освітньому середовищі та вміти застосовувати такі знання;

– перейматися внутрішнім світом слухачів, розуміти їх психічний стан;

– спостерігати за особистостями самостійної діяльності слухача в інформаційно-освітньому середовищі під час дистанційного навчального процесу;

– спрямовувати вдосконалення технологій, інформаційного насичення, діяльності, залежно від потреб групи (слухача).

Сугестивні² вміння:

– володіти методикою формування системного й критичного мислення;

¹ Персерсіо (лат) – сприймання, пізнання, чуттєве сприймання, розуміння й оцінювання людьми соціальних об'єктів – інших людей, самих себе, груп та ін.

² Suggestio (лат) – навіною.

– формувати рефлексії у слухачів як засобу оцінювання своєї діяльності з метою подальшого вдосконалення;

– впливати (емоційно-вольового аспект) формами, методами і засобами дистанційного навчання на слухачів для створення в них певного психічного стану, спонукання їх до конкретних дій.

Прикладні вміння:

– володіти додатковими технічними, програмними, психологічними засобами навчання;

– створювати Веб-сторінки, публікації, сайти, блоги, Вікі тощо;

– мати навички здійснювати програмування в спеціалізованих середовищах.

Уміння в галузі психотехніки:

– свідомо й доцільно використовувати надбання з психології у сфері використання мережних сервісів.

Таким чином, психолого-педагогічні вимоги до професійної компетентності викладача університету ґрунтуються на складових педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу і вбирають в себе практично всі його функції, обов'язки і вміння, але посилене використання інформаційно-комунікаційних технологій обумовлює специфіку класифікації системи психолого-педагогічних вимог до інформаційно-комунікаційної компетентності викладача у вищій школі.

Перспективи подальшого наукового дослідження вбачаються в деталізації використання професійної компетентності викладача ВНЗ в практичній діяльності, зокрема використання мережних сервісів у навчанні студентів гуманітарних спеціальностей.

Література

1. Андрианова Г. А. Типология субъектов дистанционного обучения [Електронний ресурс] / Г. Андрианова // Материалы Всероссийского дистанционного педсовета – 2000. – Режим доступу: <http://www.eidos.ru/books/read-room/andrianova1.htm>. – Загол. з екрану

2. Вержбицкий В. П. Дистанционное образование в России. [Электронный ресурс] / В. Вержбицкий. – Режим доступа: <http://www.tcde.ru/de/st001.html>. – Загол. з екрану
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Друге видання – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Дистанційний навчальний процес: Навчальний посібник / За ред... В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка – К. : Міленіум, 2005. – 292 с.
6. Койчева Т. І. Нові інформаційні технології як складова частина інформаційної культури вчителя // Матеріали 3-ї міжнар. науково-практ. конф. “Сучасні проблеми науки та освіти”. – Ужгород-Харків : Українська Асоціація “Жінки в науці та освіти”, Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, Ужгородський національний університет, 2002. – С. 143.
7. Койчева Т. І. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для системи дистанційної освіти: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К.Д.Ушинського. — О., 2004. – 20 с.
8. Койчева Т. І. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей як тьюторів для системи дистанційної освіти: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. І. Койчева; Південноукр. держ. пед. ун-т (м. Одеса) ім. К. Д. Ушинського. — О., 2004. – 276 с.
9. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. Посіб. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
10. Минзов А. С. Концепция индивидуального обучения в телекоммуникационной компьютерной образовательной среде [Электронный ресурс] / А. Минзов. – Режим доступа: http://www.chl.edu.ru/People/Minzov/Work/con_001.html. – Загол. з екрану

11. Морзе Н. В. Підготовка педагогічних кадрів до використання комп'ютерних телекомунікацій // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Вип. 6. – 2012. – С. 12 – 25.
12. Олійник В. В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні: Стислий аналітичний огляд. – К. : ЦППО, 2010. – 48 с.
13. Орел А.М. Тьютор з різних точок зрення [Електронний ресурс] / А. Орел // Информационный бюллетень по курсу BZR654 (март 2010). – Режим доступа: http://www.ou-link.ru/654/bulletin_654_8/tutor-3.htm. – Загол. з екрану.
14. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. Навчальний посібник / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К. : ІНТЕЛ, 1995. – 168 с.
15. Старов М.И., Чванова М.С., Вислобокова М.В. Психолого-педагогические проблемы при дистанционном обучении // Дистанционное образование. – 1998. – №2. – С. 26–30.
16. Ткачев В. Чему и как учить на тьюториалах [Електронний ресурс] / В. Ткачев // Информационный бюллетень по курсу BZR654 (февраль 2009). – Режим доступа: http://www.link.msk.ru/654/bulletin_654_/2.htm. – Загол. з екрану.
17. Хатьков Н.Д., Павличенко Ю.А. Технология образовательного процесса в системе обучения “Sydney” [Електронний ресурс] / Н. Хатьков. – Режим доступа: <http://svch.rk.tusur.ru/sydney/tech.html>. – Загол. з екрану.
18. Щедровицкий П.Г. Выступление на открытии 1 Тьюторской конференции [Електронний ресурс] / П. Щедровицкий // Режим доступа: <http://tutor.ctrcl.ru/main.html>.
19. Щедровицкий П.Г. Очерки по философии образования. – М. : Наука, 1993. – 154 с.
20. Lawrence C. Ragan Good Teaching Is Good Teaching: An Emerging Set of Guiding Principles and Practices for the Design and Development of Distance Education CAUSE/EFFECT journal, Vol. 22. N. 1. 1999 // <http://eee.educuse.edu/ir/library/html/cem9915.html>.

21. McKenzie B., Mims N., Bennett E., Waugh M. Needs, Concerns and Practices of Online Instructors. Online Journal of : Distance Learning Administration/ Vol. 3, N 3, Winter 2011.

Bodnenko D.M.

The role of informatization in change assignment high school and its impact on teacher professional competence

Last decade is characterized innovate by the tendencies of development of the modern high school. This is based on informatization of education. In this work, basing on didactics of higher school pedagogy a system of psychological and pedagogical characteristics for higher school teachers was created.

Keywords: distance education, technologies of distance education, tutor, listener, course of distance education, informative resource, network Services.

Відомості про автора

Бодненко Дмитро Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформаційних технологій і математичних дисциплін Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка. Основні наукові інтереси зосереджені навколо проблематики використання мережних сервісів у навчальному процесі.

Стаття надійшла до редакції 7.01.2013

Прийнято до друку 25.01.2013